

lakomství. Často se dotýká papežského schismatu: považuje je za příčinu četných zel a hlavní vinu na něm přičítá avignonskému papeži Klementu VII. V souvislosti se schismatem mluví Jenštejn i o příchodu Antikristovů.

Nakonec autor věnuje pozornost informacím o církevně-politické situaci, jež můžeme z těchto Jenštejnových děl vyvodit, přičemž vychází z pohřebního kázání o Karlu IV., vyjadřujícího Jenštejnovo vysoce kladné hodnocení zesnulého panovníka a vyslovujícího naděje pro dobu nadcházející vlády Václavovy, a ze „Sermo de persecucione“, jež odráží zklamání těchto nadějí a neutěšený stav země v době arcibiskupova konfliktu s králem. Všechny tyto myšlenky jsou dokumentovány citáty v poznámkách pod čarou.

V dodatku Kadlec vydává z vatikánského kodexu lat. 1112 „Sermo de persecucione“, tj. kázání na téma „Qui vult venire post me“.

Studie doplňuje dosud známý obraz osobnosti třetího pražského arcibiskupa a dává nové podklady pro její celkové hodnocení. Z toho, co Kadlec uvádí pro charakteristiku Jenštejnova homiletického stylu, i z ukázek, uvedených v poznámkách, vidíme, že i v kázáních se tento autor jeví tak, jak ho známe z hymnů a mystických traktátů. — Obsah jeho kázání, jak nás s ním článek seznamuje, zařazuje tuto osobnost naší literatury mezi legitimní kritiky společenských poměrů, daných vznikající krizí feudalismu.

Jana Nechutová

*Augustinus, Theologische Frühstiften* (Vom freien Willen, Von der wahren Religion). Übersetzt und erläutert von *Wilhelm Thimme*. Artemis Verlag, Die Bibliothek der alten Welt, Zürich und Stuttgart, 1962. Stran 581.

V knižnici nakladatelství Artemis „Die Bibliothek der alten Welt“, v níž vycházejí záslužné dvojazyčné edice nejvýznamnějších památek antických literatur (srv. např. recenzi W. Trillitzsche *Seneca, Sämtliche Tragödien I*, Anzeiger für Altertumswissenschaft 1963, str. 57—58), vydal Wilhelm Thimme vedle jiných Augustinových spisů (Soliloquia, Confessiones, De civitate Dei) v řadě „Antike und Christentum“ dva Augustinovy spisy z raného období jeho tvorby, De libero arbitrio a De vera religione.

Wilhelm Thimme, který se už dříve zabýval Augustinovými spisy z mladšího období (*Augustins geistige Entwicklung in den ersten Jahren nach seiner Bekehrung, 1908*) převzal do této knížky latinský text Greenovy kritické edice těchto Augustinových děl v Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum a paralelně otiskl svůj nový překlad, který je pro lepší přehlednost rozčleněn na tématické odstavce, opatřené podle obsahu překladaťelovými titulky. Číslování kapitol a paragrafů je ponecháno pouze textu latinskému.

Překlad je doprovázen poznámkami; ty určují biblické citáty, uvádějí rozdíly Augustinových citací od znění Vulgáty (např. str. 154, pozn. 1 na str. 428), paralely s místy z latinských profánních autorů, např. z Cicerona nebo Lucretia, souvislosti některých Augustinových myšlenek, odkazují na paralely v jiných spisech tohoto autora, někde v nich autor podává i kritiku Augustinových názorů (např. pozn. 2 na str. 46, pozn. 1 na str. 70, pozn. 2 na str. 88, str. 210, 212), poznámky k jeho stylu (např. str. 106, 178, pozn. 2 na str. 192, pozn. 1 na str. 506), vysvětlivky k překladu (např. str. 62, pozn. 2 na str. 172, str. 180, pozn. 2 na str. 316, pozn. 2 na str. 382, pozn. 1 na str. 422), své názory na jiné výklady některých míst (např. str. 264, 278, pozn. 2 na str. 450), dokonce i vlastní emendace Greenova textu (str. 226, 424, 470, 472, 540).

V dodatku Thimm podává Greenův latinský text a svůj překlad příslušných pasáží Retraktací.

Zasvěcený Thimmův úvod vypráví o myšlenkovém vývoji mladého Aurelia Augustina, jak se odráží v jeho raných spisech i ve zralém pohledu Retraktací, podává obsah obou vydávaných děl a zabývá se jejich výkladem. Thimm zde předkládá vlastní poznatky o Augustinově vývoji, o detailech jeho filosofických a náboženských názorů, o stylu a chronologii jeho spisů, často

v polemice s jinými badateli. Zvláštní zmínky zaslouží celým úvodem pronikající hodnocení díla mladého Augustina z hlediska poměru ideových prvků manicheismu, konstituujícího se křesťanského dogmatu a platonismu v Augustinových raných spisech.

Předmluva i paralelní vydání latinského a německého textu, tedy celá knížka, pěkně graficky řešená, může stejně dobře sloužit vědeckým účelům jako širšímu čtenářskému publiku, zájmu se o památky antické či raně křesťanské literatury jako o beletrii, což ostatně platí v všech publikacích, vydávaných v knižnici „Die Bibliothek der alten Welt“.

*Jana Nechutová*

*M. Bietak—R. Engelmayr, Eine fröhndynastische Abri-Siedlung mit Felsbildern aus Sayala-Nubien.* H. Böhlau Nachf., Wien 1963, vyšlo v *Berichte des Österreichischen Nationalkomitees der UNESCO-Aktion für die Rettung der Nubischen Altertümer I (Denkschriften der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Phil.-hist. Klasse, Band 82)*, 50 stran, 38 tab., 2 plátky 1 mapka.

Jedna z prvních publikací ze záchranných akcí UNESCO v Dolní Núbii (SAR), zveřejňující část rakouských výkopů z let 1961—1962, je rozdělena na část archeologickou, jejímž autorem je M. Bietak, a část pojednávající o skalních kresbách z Chóru Našrija od R. Engelmayera. V 1. dílu je shrnut archeologický a kostrový materiál ze sídliště tzv. núbijské „A-skupiny“ s několika skalními přístřešky (abri), datovaného pomocí egyptské a egyptizující keramiky do doby raně dynastické (až do začátku egyptské 4. dyn.).

Při ústí zmíněného chóru (núbijský výraz pro wádí, koryto vyschlé řeky v poušti; zde míněn jeden z bývalých pravých přítoků Nilu) byla objevena přímo na sídlišti jeskyně se skalními malbami na stropě a množství rytin v abri, na okolním skalním podloží a na balvanech, které spolu s archeologickými nálezy obohacují dosavadní skrovné znalosti kultury A-skupiny, zhruba současně s koncem předdynastické doby a prvními dvěma dynastiemi v Egyptě. Tehdy byla v této části Nubie mnohem bohatší flóra než dnes (rozborem uhlíků byl zjištěn mj. druh akácie, používaný ve starověku na stavbu lodí). V zalesněných wádích a přilehlé savaně žili pštrosi, žirafy, snad i africký slon a na skalách jsou vyobrazeni také losi. Kvetlo zde dobytkařství a skot spolu s pštrosími vejci byl směňován za egyptskou keramiku a mořské mušle. Skořápky pštrosích vajec (k výrobě perli, nádobek a k zasazování do kovu) byly, zvláště za 18. dynastie, z Egypta dále vyváženy na Krétu (Knóssos) a odtud až do mykénského kulturního okruhu (Dendra).

Datování skalních kreseb a maleb se opírá hlavně o zobrazené druhy zvířat divokých, která jsou dnes zatlačena na jih do Súdánu (slon, žirafa, pštros, lev), a některých druhů domácích, u nichž je známa doba zavedení jejich chovu v dané oblasti (zvl. dlouhohřbý skot, hojný v Egyptě Staré říše; velbloud, přivezený do Afriky asi ve 3.—2. stol. př. n. l., příp. kůň, známý v Egyptě od vpádu Hyksósů /18. stol. př. n. l./). Autor opominul podotknout, že tato datovací metoda má i svou slabou stránku: teoreticky mohla být zobrazována i zvířata v dané oblasti v době vzniku kreseb nežijící, pravěkému umělci však známá, ať už z vyprávění nebo odjinud. Známe totiž příklady např. rytin slonů z doby ptolemaiovské, ačkoli slon byl pravděpodobně z Egypta a núbijské oblasti vytlačen už na počátku historické doby.

Poměrně spolehlivou datovací pomůckou jsou superpozice kreseb, druh zbraní a oděvu zobrazených lidí, ev. i typy jejich lodí. Obzvláště cenné jsou přírodovědné rozbory archeologického materiálu (kostí, kamen. nástrojů, pštrosích vajec, skořápek, mušlí i uhlíků), spolu s popisem technické dokumentace. Poučná jsou úvodní slova R. Meistersa, prof. G. Thausingové a vedoucího rakouských expedic do Nubie doc. K. Kromera, která podávají přehled rakouských výzkumů v zátopové oblasti přehrady Sadd el-Aali. Kniha je doplněna seznamem základní literatury k pravěku a rané historii Dolní Nubie.

*Pavel Červíček*